

N:o 254.

Af herr **C. R. Johansson** i Jönköping m. fl., i anledning af
*Kungl Maj:ts proposition med förslag till förordning an-
gående försäljning af brännvin.*

Villigt bör erkännas, att det i Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 79 för Riksdagen framlagda förslaget till ny förordning angående försäljning af brännvin innehåller åtskilliga bestämmelser, om hvilka man har anledning hoppas, att de i tillämpningen skola visa sig ägnade att i någon mån verka hämmande på brännvinsförbrukningen. Fullt tillfredsställande i detta afseende synes oss emellertid icke förslaget. Syftet att motverka och inskränka brännvinsförbrukningen framträder i alltför ringa grad. Med hänsyn till det allmänt erkända sakförhållandet, att nämnda förbrukning i den utsträckning, som den för närvarande sedan lång tid tillbaka har, utgör en verklig kräftskada för landet, synes det likväl onekligt, att detta syftes främjande vid lagstiftningen på ifrågavarande område bör utgöra en af de hufvudsakligaste uppgifterna.

Såsom en af de väsentligaste punkterna i förslaget framträder utvidgningen af bolagsinstitutionens användning vid brännvinshandeln. En sådan förändring är visserligen välbetänkt, alldenstund därigenom ernås, att vinsten af brännvinsförsäljningen undandrages det enskilda vinstbegäret och i stället kommer det allmänna till godo. Men man får icke dölja för sig, att de växande inkomsterna af brännvinshandeln, äfven där de tillfalla det allmänna, kunna blifva ett hinder för vinnandet af det nyss påpekade viktiga syftet att motverka brännvinsförbrukningen. Erfarenheten har nogsamnt visat, att äfven för kommuner och andra korporationer, som

erhålla en stor och fritt disponibel inkomst af brännvinsförsäljning, den frestelsen ligger nära till hands att för bibehållandet och ökandet af denna inkomst rent af främja brännvinsförbrukningen eller åtminstone underlåta vidtagandet af åtgärder, som skulle vara ägnade att minska denna förbrukning. Den i det föreliggande förslaget förordade åtgärden att begränsa städernas inkomster af brännvinsförsäljningen till ett för hvarje stad särskildt bestämdt högsta belopp, innebär uppenbarligen icke något tillräckligt skydd mot denna frestelse. Städerna skulle allt framgent vara direkt ekonomiskt intresserade i brännvinsförsäljningen och frestas att vidmakthålla denna åtminstone i sitt nuvarande omfång, och för landsbygdens vidkommande skulle inkomsterna af brännvinsmedel högst betydligt ökas, utan att här den ringaste motvikt skulle komma att finnas mot intresset att för utsikten till en växande inkomst främja brännvinsförsäljningsrörelsen.

En af hufvudgrunderna för det s. k. Göteborgssystemet, hvilket har gifvit upphof till bolagsinstitutionens införande på brännvinshandelns område, var — som bekant — att utestänga vinningslystnaden från utsikt till profit af brännvinsförsäljningen. Därför skulle vinsten af denna försäljning enligt den ursprungliga planen för nämnda system icke tillfalla enskilda personer och ej heller kommuner för bestridande af deras ordinarie utgifter, utan i stället anslås till »något eller några för den arbetande klassen gagnande ändamål». Då erfarenheten i mer än tillräcklig grad gifvit vid handen, att vidhållandet af denna ursprungliga grundsats är nödvändigt, för så vidt hufvudändamålet med bolagsformens användning vid brännvinsförsäljningen skall vinnas, så synes man vid utarbetandet af det föreliggande förslaget hafva bort gifva plats äfven för en tillämpning af ifrågavarande grundsats. Det borde ju förefalla synnerligen angeläget att, i samband med en väsentlig utvidgning af bolagsformens användning vid brännvinshandeln, söka i möjligaste mån förebygga de olägenheter och missbruk, som visat sig kunna vara förenade äfven med ett ordnande af brännvinsförsäljningen efter dylika grunder.

För vår del anse vi det af synnerlig vikt, att brännvinsförsäljningen fullständigt lösgöres från det ekonomiska intresse — ej mindre kommuners än enskildas —, hvilket knyter sig till denna handtering och utgör ett hinder för dess stäffande. I synnerhet bör en utvidgning af bolagsformens användning på detta område icke ske utan att samtidigt bringas i tillämpning den ursprungliga grundsatsen om vinstens användning för ändamål, som ligga utanför räckvidden af enskild och kommunal vinningslystnad. Visserligen kan en sådan tillämpning numera icke på en gång genomföras beträffande hela vinsten, sedan man under en lång tid följt andra grundsatser i detta afseende och därigenom avvägabrägt förhållanden, hvilka

icke utan allvarsamma olägenheter kunna omedelbart upphävas. Det är uppenbart, att man icke på en gång kan beröfva kommunerna den inkomst, som de under en följd af år haft af brännvinsförsäljningen, och som föranledt många bland dem att för den närmaste framtiden åtaga sig utgifter, som icke skulle kommit i fråga, om nämnda inkomst ej varit att påräkna. Däremot böra inga hinder möta för en successiv indragning af ifrågasvarande medel, genomförd under en längre tidsperiod, t. ex. 40 år.

Vi tillåta oss därför föreslå, att Riksdagen i samband med antagandet af föreliggande förslag till ny brännvinsförsäljningsförordning ville fatta beslut jämväl om en dylik successiv indragning af kommunernas andelar utaf brännvinsförsäljningsvinsten. De indragna medlen böra ställas under statskontorets förvaltning, och bör af desamma understöd enligt af Riksdagen fastställda grunder kunna af regeringen beviljas till kommuner, andra korporationer och enskilda för upprättande af alkoholisthem, asyler för obotliga drinkare, hem för fallandesjuka och idioter och i allmänhet anstalter, som åsyfta botandet af skador, fysiska eller psykiska, hvilka kunna antagas ha sin förnämsta orsak i missbruk af rusdrycker. Vidare bör understöd af samma medel kunna beviljas för anordningar och anstalter, som afse förebyggandet af rusdrycksmissbruk, såsom barnhem, skyddshem, arbets- och läsestugor, undervisningskurser i alkohologi, folkbibliotek, folkbad, lek- och idrottsplatser m. m., samt slutligen och i tredje rummet äfven för andra humanitära ändamål, såsom fattigvård, sjukvård, hospitalsvård, fångvård och därmed sammanhängande förbättringsanstalter o. s. v.

Endast om inkomsterna af brännvinsförsäljningen på detta sätt blefve undandragna det kommunala såväl som det enskilda vinstbegäret och i stället anvisade till bekostande af åtgärder, hvilka afse att motverka rusdrycksmissbruket och bota de skador, som af detsamma vållats, kan man af den föreslagna förordningen vänta en kraftigare verkan i riktning af brännvinsförbrukningens inskränkning. Såsom ofvan påpekats, måste främjandet af ett sådant syfte anses som en af hufvuduppgifterna för hvarje mera genomgripande lagstiftningsåtgärd på detta område.

På grund af det anförda tillåta vi oss vördsamt föreslå,

att Riksdagen i samband med antagandet af Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till ny förordning angående försäljning af brännvin ville fatta beslut om ett tillägg till samma förordning, genom hvilket stadgas:

a) att den enligt nämnda förslag hvarje kommun tillkommande andel af inkomsten å brännvinsförsäljnin-

gen skall under det första året efter det förordningen trädtt i kraft minskas med $\frac{1}{40}$, under det andra året med $\frac{2}{40}$ och så vidare, till dess hvarje andel i sin helhet indragits, samt

b) att de sålunda indragna medlen skola ställas under statskontorets förvaltning för att enligt de närmare föreskrifter, hvilka Riksdagen kommer att framdeles utfärda, användas till bekostande af åtgärder, som afse att motarbeta missbruket af rusgifvande drycker och upphäfva de fördärfliga verkningarna af ett sådant missbruk.

Stockholm den 29 mars 1905.

Robert Johansson.

M. Sundström.

S. H. Kvarnzelius.

J. E. Granlund.

Karl Hultkrantz.

Oskar Berg.

G. O. V. Lindgren.

L. Gust. Broomé.

W. Johansson i Öija.

G. M. Sandin.

P. Hörnstén.

E. G. Åkerlind.